

ТИРИК КОЛИШ БУЮРИЛГАН

РОМАНДАН ПАРЧА

Таниқли совет ёзувчиси, РСФСР Давлат мукофоти лауреати Юлиан Семеновнинг номи Иттифоқимиздагина эмас, балки кўпгина ҳорижий мамлакатларнинг китобхоналарига ҳам яхши маълум. Ёзувчининг асарлари ўткир публицистик руҳи билан ажралиб туради. Унинг асарлари асосда қўйилган «Баҳорнинг ўн етти лаҳзаси», «ТАСС вакили қилинган» фильмлари миллионлаб томошабинларда катта қизиқиш уйғотди. «Тирик қолиш буюрилган» романи «Баҳорнинг ўн етти лаҳзаси» асарининг узвий давоми. Унда сиз сеvimли қаҳрамонингиз Штирлиц билан яна учрашасиз. Куйида ана шу романдан парча ўқийсиз.

— Салом, Штирлиц, сизни кўришдан бағот хурсандман. — Утиринг—деди Мюллер ва ўша оғзақ чап юзи буршиб кетди. — Ушунга таянган оғла арғирдан кичкин истаридингиз! — Истайман. — Ҳақиқий Магдебург қоқдугибасдан татиб кўришингиз! — Жудаям-да. Мюллер келишига вагонага ўрнашган ҳолодидинкидан устимини тер босган баърача айшерилишишани, юпка кирчилган оғизигаги думбали тақсимчанам, илдий консервасини олди-да, ўзининг дам олиш хонасидаги кичкина столга қўйиб деди: — Агар чекмасликнинг илоқини тополмасангиз чекаверинг. — Раҳмат.— Штирлиц кўлимсераб қўйди. Мюллер дарров унга қаради. — Нега қуялсиз! — Бир пайтар ахудиқлар ёзувчиси Шолом Алехоменнинг ютубини ўқиганим. Уша китобида «Агар муқим бўлмасан, лекин муқим истапса, демак муқим», деган гапати жумла бор эди.

— Ҳа, майли, Борман билан суҳбатингиз ҳақида гапириб берингиз.— Суҳбатни плевкага ёзиб олмангизми! — Йўқ, Бундан кейин ҳам ёзиб олайман. — Сабаби? — Сабаби шундаки, у билан биринчи учрашувимдан кейин сизга бўлган муносабатини шундоғам ўзгаришиб қўйди.— Сиз унинг ҳузурда бўлдингизми? — Бун узи айтмайди. — Бу ҳақида ана ким айтиши мумкин! — Масалан, сизнинг шефингиз ва менинг дўстим Шелленберг... — Афтидан, менинг шефим, ва сизнинг дўстингиз Шелленберг пастор Шлагнинг илгиз—аморги канилар билан хизматкорна музокарасига ҳамкорлик қилганини учун мени халқнинг халқ судига топширса керак. — Шлаг илгизнинг вақили экан! Наҳотки кимнингдир номидан иш қўраётган бўлса! У биз билан боғланганим! Е партия биланим! У илгизнинг эди ва шундай бўлиб қолади, Шелленберг Берига кимни юборшини ахши билган.— Ҳар

— Борман чинданам сизнинг ҳафсизлигингизни таъминлаб туришини мендан илтимос қилганда, сиз яна топдингиз.— Швейцарияда ахши ухладингизми? — Худди шу ердагидек. — Лекин у ерда бомбардимон йўқ, сокинлик.— Мен бомбардимонга энтибор қилмаётман. — Тақдирга ишонувчиларданми сиз! — Сиз одамни ҳар нарсга дучор қилшингиз мумкин, — деди хўрсиниб Штирлиц. — Ҳа, рост, бунингга устамиз,—маъқуллади Мюллер оңқ қўнгилни билан. — Ҳўш, кани, айтингчи, у нималар ҳақида гапирдингиз? — Шелленберг, айтидан, ўз ишнини Швейцарияда давом эттираргани ва Стокгольмда янги сизни тейлаётганини ҳақида. — Сизга музокараларин барбод қилиш ҳоқиқатида мутахассис сифатида Шелленбергининг бу ўйинига суқилиб кириб олиш вазирасини топширгандир! — Ҳа. — Лекин на Борман, на сиз бу

— Шелленберг, айтидан, ўз ишнини Швейцарияда давом эттираргани ва Стокгольмда янги сизни тейлаётганини ҳақида. — Сизга музокараларин барбод қилиш ҳоқиқатида мутахассис сифатида Шелленбергининг бу ўйинига суқилиб кириб олиш вазирасини топширгандир! — Ҳа. — Лекин на Борман, на сиз бу

— Шелленберг, айтидан, ўз ишнини Швейцарияда давом эттираргани ва Стокгольмда янги сизни тейлаётганини ҳақида. — Сизга музокараларин барбод қилиш ҳоқиқатида мутахассис сифатида Шелленбергининг бу ўйинига суқилиб кириб олиш вазирасини топширгандир! — Ҳа. — Лекин на Борман, на сиз бу

ФЕВРАЛЬ СЎЗИНИНГ МАЪНОСИ

Февраль номи латинча «февруариус» сўзининг аслидан бўлиб, қадимги Римда бу ойнинг ўн бешинчи кунда халқ тантаналари ўтказиларди. «Диес февруариус» — тозаланиш кунини маънада. Бу кунни римликлар дала ва ўрмонлар худоси Лупертуга атаб эчкилар сўйишарди. Февралнинг қадимги славянча номи — седем бўлиб, йилнинг март ойидан бошланган даврига мансубдир. Февраль йилда охириги ой бўлиб, эски йилни янги сиздан ажратиб турган.

Ҳайвонот олами сирлари Сариқ мушукнинг илтижоси

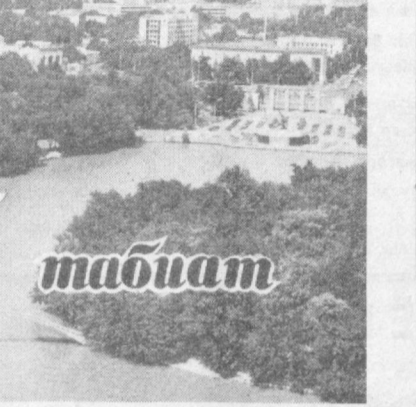
Қишнинг аёзди кунини эди. Тамара қишнинг илтижосини қайтиб оқватга кайтирди. Гаёҳонадаги пардани тушириб, чой қўйди-да, телевизор турган уйда хотиржам оқватданла бошлади. Унинг оғзи атрофидан бароқ мушуги—Рижик нуқул ўралашарди, ағасига эркеланарди.

Тамара хола мушугига тақсимчага иккинчи қўйиб қўйиб берди. Рижик озидан озгина еди-да, ниманидир хиддиб, гаёҳона томоғига қараб галати миевалб қўйди, кейин тезгина ўша томоғига югуриб кетди. Дам ўтмай Рижик гаёҳонадан қаттиқ миевалб эгасининг олдига ўқдек отилиб кетди. — Бир фалокат бўлди-ми? — деди Тамара хола. У шундай дейиши билан мушуги яна гаёҳона томон отилди. Тамара хола унинг кетидадан бориб, гаёҳонадан дарпарданин ёнаётганини кўриб ҳайратдан қотиб қолди. Оқват қорчадан шиддат билан кирётган изирини шамол дарпарданин хиллиратиб, қайнаётган чойнак устига олиб борар, ёндириб машъала каби ўйнади. Рижик эгасига талипин илтижоси миевалбди.

Тамара хола эсқушини илтижосини олди-да, фортчоқни ёнди, жумрадан сув олиб ёнаётган пардага сена бошланди. Ҳа, гулурт челақ сув селгаб, ёнаётган пардада ўчди. Тамара хола яқин ёлиб бўлган пардани олиб сувга бўлтарди-да, ахлат челақка ташлади, гаёҳона томонга, кейин парда ёнаётган оғоҳлаштирган сариқ мушугини бағрига босиб, кўз ёши билан тўлқинланди деди: — Раҳмат Рижик, уйимизни ўт балосидан ўзинг асрадинг. — 2-Қорқаминингиз 4-миқройағинингиз 2-а уй, 3В-квартирасида яшовчи кекса онахон Тамара Зингчаннинг сариқ мушугини қўйди-да, «Сезги Рижик» деб эркелашади. Г. САМАТОВА.

Ҳикмат—бир ҳовуч олтин ОЛАМ МЎЪЖИЗАСИ

- Она-табиат ҳамма билимларнинг хазинаси, моҳир таржимони.
- Табиатни бузиш—ҳаётни бузиш маънада.
- Она-Ернинг эълозагани лаззат неъматларининг олади.
- Тоза ҳаво—танга даво, жонга роҳат бағишлайди.
- Ерни исроф қилган—ризиқ насібасидан айрилади.
- Олам ҳаракатда, ерда ётган кесақда ҳам жон бор.
- Чулмоғига ҳам озор берманг, у меҳнат қилиб яшайти.
- Қушлар навоси—гамгин дил давоси.
- Чашма кўзини ёлиб бўлмайди, у берибир қардондир қайнаб чиққаверди.

АЗИЗ ГАЗЕТХОН!

«Шаҳар ва табиат» подборкасининг келгуси сонидан нималар ҳақида ўқиниш истийсиз? Шу ҳақидаги тақлиф ва мулоҳазаларингизни ёзиб юборингизни илтимос қиламиз.

Оқшом насибаси Ҳар ойнинг ўз таомномаси бор

Қишнинг февраль ойида аёзо-тангимиз витамин талаб бўлади. Негаки қишга сақланган сабзавот ва мевадардиди неъмат узоқ турши натижасида ўз-ўзидан қаммайиб, гоми кетиб қолади. Бундан ўзга овқатларини бу ойда овқатларга, улғовларга жуда бой бўлиш керак. Одам кўчирок овқатларини эмас, шу кунларда касалликларга: шавоплашга, айниқса грипга чалиниб қолиши мумкин. Шунинг учун бу ой таомномасида яна овқатлар ва салатлардан: сабзавот билан тайёрланган нухлати салат, пиширилган сабзавотларга қўшиб қўйилган салатлар: турса, қаймоқ ва пиширилган тайёрланган «Тошқент» салати, сирқаланган сабзавотлар (бординг, помидор), пиширилган туғун билан шолғом салати, қарам яхмас, кави яхмас, кабилар қувват бўлади. Суёқ ошлардан: шолғом шўрва, мохора, мохшўра, қовурма шўрва, кимф, та шўрва, сутли гўжа ош, қаттиқ мастава палочка сергоз бўлади. Қуёқ таомлардан қиймай палочка, майназ палочка, мошқичири муҳашшир, шолғом бўлма, буглама қабоб, чўзма, лағном, қовурма шовла, дилмаша кабилар танамизга қувват ато қилади. Ана шундай таомлардан бири—эндиликда унутилган ҳисобланган мошқичири муҳашширини тайёрлаш усулини маслаҳат бирамиз:

МОШКИЧИРИ МУҲАШШИР

Ушбу таом гўштсиз, даққу очилган бўлиши керак, бири қайнатилган олақ. Мошқичири нўсти ёрилса ҳам бўлади. Бунинг тазолаб бўлиши керак. Шунинг учун мошини тазолаб дарҳол оловдан олиб

да солиб оловга қўйсизда, бири қайнатилган олақ. Мошқичири нўсти ёрилса ҳам бўлади. Бунинг тазолаб бўлиши керак. Шунинг учун мошини тазолаб дарҳол оловдан олиб

ёй ясаб учун хизмат қилган «тор» ҳам «чилла» дейилган: Торни сириникчи қилиб дарақ қилиб қилиш ҳам. Уйлақим, эл чиллани тортиб элар ёйи қўй.

Яъни, қўзларимдан шаҳқор тизилиб оққан дардди кўз ёшларини қадимини шунчалар бундан ҳам «чилла» дейишган. Шу ўринда буюқ аллома Мирзо Улуғбек сўзларини эслайлик: «Хуррофотлар тумандай тарқаб, илмий ҳақиқатлар тантана қилгусидир!»

Ғўзаллик улашиб Учрашув ойи

Февраль оидий қиш оин бўлса-да, у икки томонлама—қиш охирида, баҳор бошланганидан пайт. Бу оиннинг ўзига ҳос фазилатлар бор. Баъзи кунлар гулбилан қор ёғиб, ҳаммаёқ қиш манзараси билан кўзини қувонтира, айрим кунлари баҳор келгандек кўйли, анча илқ бўлади. Қўкатлар кўнариб, дарахтлар уйғона бошлайди. Кундузи ҳаво ҳарорати ноль даражадан анча кўтарилиб, кечалари қишдагидек совуқ бўлиб туради. Бунинг натижасида баъзи йиллари кўкат ва дарахтларини совуқ уриши хавфи остида бўлади. Бу оиннинг шу инқиқлиги учун уни йилнинг бошқа ойларига нисбатан 1—2 кунга қамайтириб қўйишга ўйланади. Мамлакатимизнинг шимол, шимол-шарқий ва шарқий районларига февраль қор буронлари ва қорли кунларини келтиради. Бу районларда февраль йилнинг энг қор кўп ёғадиган ойидир. Урта Осиё республикаларида булутли ва қуёшли кунлар алмашиб туради. Ўзбекистонда февральда одатда ҳаво ҳарорати январга нисбатан салтан иссиқроқ бўлади. Ўзбекистон ва Туркистоннинг жанубий областларида баҳоркор экилар экила бошлайди. Бодоғ гуллаб, олма ва нолларнинг кўратқлари бўрттиб қолади. Серқуёш ўлкамизга қаҳратон

САЙЕРАМИЗ БАҲОР АРАФАСИДА

- ОНА-ЕР ҲОСИЛАГА ТАЙЁР
- ЯШИЛЛИК МЎЪЖИЗАСИ
- ТАНГА ҚУВВАТ, ЖОНГА РОХАТ
- ТАБИАТСЕВАРЛАРИНИНГ ЖОНКУЯРЛИГИ
- БОРДИНГ—ХАЁТ КУЙЧИСИ
- ПАРРИҚ ҚАЙНАДИ ҲИКМАТЛАР

Редиска—энг тезпишар экиндир. Унинг бу хусусияти оққ далада жуда барвақт ҳосил етиштириши имконини беради. Редискани далага биринчи имконини дала бўлиши биланок экиш лозим. Редискани сочма тараздага 45—50 сантиметрлик лентасида тарзида ўтказиб чиқилади. Экиш омон бўлиши учун пушта устида кўнбола маркер ёрдамида кичик эгачлар олинад ва унга пивзачалар қўйиб тўрт метр чўқурилма қўйилади. Уруғ сепилгандан кейин пушта сепилса ерни қатқалок босмайди ва ўсимликни совуқ урмайди. Февраль ойнинг иккинчи ярмидан бошлаб салат, исмаюқ, укроп, петрушка, қашин ва бошқа ош қўқларини ёлпасага экиш даярлариди. Бу—кўкатлар, уруғини экиш нормаси уруғини экиш ва экиш усулига боғлиқдир. Ҳар 100 квадрат метр жойга: 25—30 грамм салат, 200 грамм—укроп, 60—80 грамм—петрушка, 100—120 грамм—қашин, 400 грамм—исмаюқ, 30 грамм—шавел уруғи сепилади. Шундай қилиб февраль ойи ва март ойининг биринчи ярми сабзавоткорлар учун доллар бўлиши керак. Кичик томорқанидан ахши ҳосил олишда сабзавоткорлик маҳорати ленталар орқали 50—60 сантиметр, лентадиги қаторлар орқали 15—20 сантиметр бўлиши керак. Бош пивз олиш учун ҳар 100 квадрат

метр жойга 120—150 грамм, кўпивз олиш учун эса 200—250 грамм уруғ сепилади. Эрта баҳорда «нўшпивз», яъни диаметри 2—2,5 сантиметр бўлган майда пивзчалар экиб ҳам уллардан барвақт ҳосил етиштириш мумкин. Майда пивзчалар жўк устига оралиғи 7—8 сантиметр кенликда 45—50 сантиметрлик лентасида тарзида ўтказиб чиқилади. Экиш омон бўлиши учун пушта устида кўнбола маркер ёрдамида кичик эгачлар олинад ва унга пивзачалар қўйиб тўрт метр чўқурилма қўйилади. Уруғ сепилгандан кейин пушта сепилса ерни қатқалок босмайди ва ўсимликни совуқ урмайди. Февраль ойнинг иккинчи ярми сабзавоткорлар учун доллар бўлиши керак. Кичик томорқанидан ахши ҳосил олишда сабзавоткорлик маҳорати ленталар орқали 50—60 сантиметр, лентадиги қаторлар орқали 15—20 сантиметр бўлиши керак. Бош пивз олиш учун ҳар 100 квадрат

Ташкент оқшомини «СВЕТОФОР» ДАВЛАТ АВТОМОБИЛЬ ИНСПЕКЦИЯСИ ХАБАР БERAДИ

Февраль оидий қиш оин бўлса-да, у икки томонлама—қиш охирида, баҳор бошланганидан пайт. Бу оиннинг ўзига ҳос фазилатлар бор. Баъзи кунлар гулбилан қор ёғиб, ҳаммаёқ қиш манзараси билан кўзини қувонтира, айрим кунлари баҳор келгандек кўйли, анча илқ бўлади. Қўкатлар кўнариб, дарахтлар уйғона бошлайди. Кундузи ҳаво ҳарорати ноль даражадан анча кўтарилиб, кечалари қишдагидек совуқ бўлиб туради. Бунинг натижасида баъзи йиллари кўкат ва дарахтларини совуқ уриши хавфи остида бўлади. Бу оиннинг шу инқиқлиги учун уни йилнинг бошқа ойларига нисбатан 1—2 кунга қамайтириб қўйишга ўйланади. Мамлакатимизнинг шимол, шимол-шарқий ва шарқий районларига февраль қор буронлари ва қорли кунларини келтиради. Бу районларда февраль йилнинг энг қор кўп ёғадиган ойидир. Урта Осиё республикаларида булутли ва қуёшли кунлар алмашиб туради. Ўзбекистонда февральда одатда ҳаво ҳарорати январга нисбатан салтан иссиқроқ бўлади. Ўзбекистон ва Туркистоннинг жанубий областларида баҳоркор экилар экила бошлайди. Бодоғ гуллаб, олма ва нолларнинг кўратқлари бўрттиб қолади. Серқуёш ўлкамизга қаҳратон

Мутахассис маслаҳати ТОМОРҚАНГИЗДА БАҲОР НАФАСИ

Бизнинг шароитимизда февраль—баҳор арафасиди. Шунинг учун баҳор тарадудини ҳозирдан бошлаш керак. Қўқам келганда томорқа хўжалиқларингизда қандай ва қанча миқдорда сабзавот экиларини экиш кераклигини белгиллаб олишнинг айтиш пайтидир. Хаваскор сабзавотчи экиладиган уруғлар турғисиди ҳам ҳозирдан бош қотириши даркор. Ҳосил уруғдан бошланган кўнчилиққа айб. Шундай экан, экишдан олдин уруғлик турғисиди қайгуриш—келгуси ҳосил турғисиди қайгуриш маънада. Уруғлиқни «Сортсевошчи» магасиналардан ёки базардан сотиб олиш мумкин. Февраль—сабзавоткорлар учун энг доллар ой. Бу даврада улларнинг юмушлари ҳам, ишлари ҳам кўпаяди. Бунинг устига бу йил об-ҳаво ўзига ҳос келди. Декабр январь ойларида об-ҳавонинг кескин солиб кетиши эртаги сабзавот ва қартошқа экишни бир мунча кечиктириб юбориши мумкин. Эрта баҳорда қандай сабзавот экиларини экиш мумкин? Биринчи набабатда қартошқа, қарам, саёзи, пивз, қашин, петрушка, укроп, селдерея, салат, исмаюқ каби совуққа чидамли экиларини экиш лозим.

Эртаги қартошқани тулроқ об-ҳавога келиши биланок 70x25 сантиметр схемада 6—8 сантиметр чўқурилма экиш тавсия этилади. Эртаги қартошқанин «Приекульский ранний» «Седова», «Белорусский ранний», «Огонек», «Уральский ранний» навларини экиш лозим. Эртаги қарам экишни ҳам биринчи бўлиб бошлаш лозим. Чинкиртирилган, сараланган қарам кўчатларини 70x25 сантиметр схемада экилади. Карамнинг «Грибовский—147», «Июньская» навларини экиш тавсия этилади. Эрта баҳорда пивзинг қар қандай навини экиш мумкин. Пивз уруғи икки ёки уч қаторли ленталар орқали 50—60 сантиметр, лентадиги қаторлар орқали 15—20 сантиметр бўлиши керак. Бош пивз олиш учун ҳар 100 квадрат

Сўз мулқига саёҳат

«Чилла» сўзи, нухтадаги ўрнинг қараб, тўрт хил маънони ифода қилади. Улардан иккитаси—ҳозирда ҳам истеъмолда, қолган иккитаси архаик сўзга айланган. Чилланнинг биринчи маъноси йил фасллари билан боғлиқ бўлиб қоқ ёзу, қоқ қиш ни қамраб олган 40 кунни билдиради. Зотан, бу сўз фортожича «Ниж» (қирқ) сўзидан келиб чиққан. Қиш чилласи 25 декабрдан 5 февралгача бўлган 40 кунни ўз ичига олади. Замин, ундаги мавжудот, атраф муҳит учун ҳам ёзу қиш чилласи ҳаётин зарурат, қони фойдалиди. Ёзу чилласи ёғзи экин у меваларни етиштириб бера, қиш чилласи ўзининг қори-ю-совуқ-

ларини билан толиққан заминнинг олдиди, кучини қайта тинлайди. Ёзу қиш чилласи бир-бирига зид бўлишига қарамай, бир-бирини таъза қилади, яъни ёзу чилласи қанча иссиқ келса, қиш чилласи шунча совуқ келадиди, дейиладиди. Чиллада қат-қат қор ёққан! — Кини қорнинг тароватига шоир экири билан қараг! — Она годинг туши каби юмшоқ қор, Киприқларинг мийонлардан юқи бор! (Гафур Гулом). Чиниққанга—чилла юқмас, Юқса ҳам, қор қилмас. (Мақол).

